

BLACK POLITICS

Fekete polgárjogi
küzdelem az USA-ban
1945 után :

Fekete politika Marcus
Garveytől Barack
Obamáig

9. RÉSZ

A VOTING RIGHTS ACT TÖRVÉNYBE IKTATÁSÁIG

A Black Politics tanulmányorozatban kísérletet teszünk az amerikai fekete politika összefoglalására. A téma könyvtárnyi irodalmára való tekintettel áttekintésünk teljességre nem törekedhet.

Az összeállításban a századforduló civil kezdeményezéseitől Obama elnökké választásáig mutatjuk be a főbb fekete politikai követeléseket, ügyeket, képviselőket, és a rájuk adott intézményi válaszokat. Ez utóbbiak a mindenkori amerikai elnökjelöltek, kormányzók kampányait, a közpolitikai javaslatokat, és jogi lépéseket jelenti.

Ezen kívül az elemzések kiegészülnek társadalom és intézménytörténeti adatokkal, illetve néhány kampány, így az 1960-as Robert Kennedy, Jesse Jackson 1984-es és Barack Obama 2008-as elnökválasztási kampányainak részletes bemutatásával.

Kiinduló hipotézisünk, hogy Obama sikere nem választható el az őt megelőző történelmi eseményektől, így a déli rasszista Jim Crow rendszer felbomlásától, az 1930-as évek fekete közösségi kezdeményezéseitől, vagy a politikai szocializációban fontos szerepet játszó egyház kampány-tevékenységétől.

Szükségesnek érezzük azt is bemutatni, hogy voltaképpen nem létezik egységes fekete identitás, hanem egy koronként és társadalmanként nagyon is különböző társadalmi konstrukcióról van szó, amelynek létezik egy külvilág számára létrehozott változata, és sok, alternatív fekete identitás is. Ezen kívül figyelmet fordítunk a fekete politikusok médiabeli reprezentációjára is.

Az elemzések nyitva hagyják azt a kérdést, hogy vajon létezik-e hosszú távon önálló, a két nagy párton kívül egy harmadik politikai erő, amely kifejezetten a fekete szavazók képviseletére jött létre. Ha igen, akkor ez feltehetően beleillik többi rendszerellenes, a két nagy párt politikájával elégedetlen protest politikai tömörülésekbe..

A kiadó bízik abban, hogy a téma tanulmányozása akár a magyar etnikai kisebbségi kérdések megoldásához és integrációs formák kidolgozásához is ötleteket, mintákat nyújthat.

9. rész

Henry Truman elnökségétől a Voting Rights Act törvénybe iktatásáig

Közvetlenül a második világháború után, 1946-ban, a Demokrata Henry Truman (1884-1972) felállított egy elnöki bizottságot, a *Committee On Civil Rights*-ot, mely emberi jogi szempontból vizsgálta és elemezte a fekete amerikaiak társadalmi helyzetét. A bizottság arra a következtetésre jutott, hogy a feketék elleni diszkrimináció és a szegregáció nagymértékben jelen van az amerikai társadalom mindennapjaiban. Többek között az oktatásban, a közszolgáltatásokhoz való hozzáférésben, vagy az ingatlanpiacon. A bizottság következtetéseit és ajánlásait Truman a két évvel későbbi elnökválasztási kampányban használta fel, mely főleg a déli Demokrata Párt tagjaiból váltott ki heves tiltakozást.

Ennek az egyik legjelentősebb megnyilvánulása volt, amikor a kampányév kezdetén - 1948. január 20-án - Fielding Wright kormányzó (Mississippi) beiktatási beszédében elzárkózott a bizottság döntései elől és támadta azokat. Ráadásul a Demokrata Pártból való kilépéssel fenyegetőzött, ha nem szüntetik meg a bizottság működését vagy elfogadják a bizottság következtetéseit. A déli szavazók és politikusok ellenállását tovább fokozta, hogy az év elején több törvényjavaslat került megvitatásra a fekete polgárjogokkal kapcsolatban a Kongresszus elé.

A déli politikusokat tömörítő *Southern Governors* jelezte, hogy nem ért egyet Truman célkitűzéseivel. A javaslatcsomag tartalmazta az egyenlő elbánás elvét a munkaerőpiacon, az államhatárokon át közlekedő vonat- és buszjáratokon a bőrszín szerinti elkülönített ülőhelyek felszámolását. A feketék ellen elkövetett lincselés szövetségi szinten ezentúl büntetőjogi felelősséget vont volna maga után, és Truman a választójog kiterjesztésben is gondolkodott. Elnöki rendeletben tiltotta a szövetségi alkalmazásnál és a hadseregben a diszkrimináció alkalmazását. Döntéseinek hátterében az állt, hogy Clark Clifford ügyvéd és az elnök politikai tanácsadója úgy vélte, jelentős számú fekete szavazna Trumanra a novemberi elnökválasztáson az északi városokban, ha a kampányában polgárjogi kérdéseket is fog szerepeltetni.

Nyáron a *Democratic National Convention* Birminghamben (Alabama) tartotta kongresszusát, amelyről - a Truman-féle politikai stratégia elleni tiltakozásképpen - az Alabamából és Mississippiből érkezett delegáltak többsége kisétált. Wright Fielding (Mississippi) és Strom Thurmond, Dél-Karolina kormányzója, a Demokrata Párt ellen

szólaltak fel, sőt azt szorgalmazták, hogy a Déli, fehér értékek elárulása, a fekete polgárjogi elképzelések politikai felvállalása miatt meg kell azt büntetni.

A jelölőgyűlésen 6 ezer déli fehér Robert. E .Lee tábornok portréja alatt járt örömtáncot és tüntetett a feketék polgárjogai és a Demokrata Párt ellen, valamint követelték a déli érdekek hatékonyabb képviselését.

Ezek után nem okozott meglepetést, hogy Thurmond Délen 56 %-al [1] négy államban nyert. Ez Mississippiben az összes megyét jelentette, míg Alabamában egy megyét leszámítva az összes többi. A katasztrofális vereség hatására a Demokrata Párt törölte a polgárjogi témát politikai elképzelései közül, és a Kongresszus egy, Truman által javasolt témát sem iktatott törvénybe.

Az északi republikánus szavazók akarata ugyanis kevés volt Truman elképzeléseinek keresztülviteléhez. Bár a *Thurmond* harmadik párti sikere nem tette semmissé Truman győzelmét a választásokon, de alaposan megtépázta választói bázisát, mivel Alabamában az összes, Dél-Karolinában a választók közel negyede, míg Mississippiben kilenctizede fordított hátat a Demokrata Pártnak. *Thurmond* a legjobb eredményt az ún. *Fekete Övben* [2] érte el, ahol mind a mai napig legnagyobb a fekete lakosság aránya, és a fehér szavazók között a legnagyobb a fundamentalista, fehér fennsőbbrendűséget hirdető keresztény egyház tagja. Történelmi szempontból nézve pont ezeken a területeken volt domináns az ültetvényes gazdálkodás és a rabszolgatartás. A déli államok súlyát mi sem bizonyítja jobban, minthogy az 1992-es választásokkor a 11 állam az egynegyedét adta az országos elektori szavazatoknak [3].

Az '52-es demokrata kampányban nem merült fel a fekete polgárjogi kérdés, és Adlai Stevensont és az alabama-i szenátor John Sparkmant a legtöbb demokrata szavazó elfogadható elnökjelöltnek tartotta. A Republikánus Párt az 1950-es évek végén és 60-as évek elején sokkal progresszívabb álláspontot képviselt a fekete polgárjogi vitában, így támogatta az 1954-es Brown döntést követő iskolai szegregáció felszámolását.

Ekkor (1957) emelkedett törvényerőre többségi szavazattal a Szenátusban az akkor texasi szenátor, Lyndon Johnson, lobbi-munkájának köszönhetően a *Civil Rights Act*. A törvény betartatására létrejött a *Civil Rights Commission*. E bizottság nyomozati jogkörrel rendelkezett, és hozzá lehetett fordulni panasszal a faji alapon megtagadott választójoggal kapcsolatban. Igaz, először csak a látszat érdekében létrehozott hivatalnak tűnt, mert 6 tagjából egyedül Theodor Hesburg (*Notre Dame University*)

vette komolyan a feladatát. De amikor az első panasz befutott *Gadsen County*-ből (Florida), és alapos kivizsgálás követte, annak hatására fokozatosan nőtt a bizottság tekintélye.

Egy évvel később 29 megyéből és 8 államból kaptak panaszokat a választójog korlátozásával kapcsolatban. Különösen Délen volt fontos a bizottság tevékenysége, ahol a Brown-döntés nyomán fokozódott a szegregáció felszámolását ellenző - fehéreket tömörítő - *Citizen's Council* tevékenysége.

De a választójog korlátozásában is tetten érhető volt a déli fehérek ellenállása. Hiszen például Lowndess megyében (Alabama) - ahol a fekete szavazók 80%-a soha nem élhetett a választójogával - a bizottság ennek hatására meghallgatásokat tartott a szintén alabamai Montgomeryben. Az Igazságügyi Minisztérium pedig vádat emelt, majd kötelezte a választási tisztségviselőket a valós regisztrációs adatok közzétételére. Mivel azonban a legtöbb polgárjogi aktivista és fekete szavazó életveszélyes fenyegetéseket is kapott, ezért többségük úgy gondolta, hogy a bizottság csak a legsúlyosabb esetekben képes eljárni, így a bizottság működése meglehetősen korlátozott volt.

Szintén jelentős volt a feketék választójogának korlátozása Macon megyében. Itt műveltségi tesztek alkalmaztak a fekete szavazók számára, és kizárólag fehérekből álló bizottságok döntöttek el, hogy a szavazó vajon megfelel-e a kritériumoknak vagy sem. Ráadásul minden fekete szavazónak két fehér kezest kellett magával vinnie.

A szegregáció felszámolását sürgető politikusoknak, közéleti szereplőknek, az 50-es évek második felében nem volt könnyű dolguk: Ekkor az FBI és vezetője J. Edgar Hoover minden progresszív társadalmi tevékenységet vagy polgárjogi követelést kommunistának vagy kommunista befolyásoltságúnak tartott. Ezért az 1956-os elnökválasztási kampányban nem is szerepelt egyik párt részéről sem a szegregáció felszámolásának követelése.

Azonban 1957-ben a republikánus elnök, Dwight D. Eisenhower (1890-1969) volt az, aki szövetségi csapatokat küldött *Little Rock*-ba (Arkansas), hogy érvényt szerezzen a Legfelsőbb Bíróság döntésének.

Szeptemberben csapatokat vezényelt a városba a *Little Rock's Central High School*-hoz, hogy kilenc fekete diák megkezdhesse az iskolaévet, amelyet szeptember 4-én és 23-án megakadályozott a kormányzó által odavezényelt Nemzeti Gárda és a szegregáció felszámolását ellenző, lincshangulatban lévő fehér tömeg. Bár Eisenhower nem állt ki nyíltan

a bírósági döntés mellett, a nemzetközi figyelem és média nagy érdeklődése miatt cselekednie kellett. Végül egy ezred paramilitáris egységet rendelt a helyszínre és 10 ezer Nemzeti Gárda tagot szövetségi ellenőrzés alá helyezett. A diákokat az egész tanévben két fegyveres katona kísérte az iskolába, majd a nap végén haza.

A választások tisztaságának ellenőrzésére az Igazságügyi minisztérium ebben az évben létrehozta a *Commission On Civil Rights* részleget, mely beszámolókat, riportokat készített a választásokról a Legfőbb Ügyész számára. Utóbbinak, ha alkotmányellenes gyakorlatot észlelt, beavatkozási joga volt, és jogi úton szerezhett érvényt az alkotmány 15. kiegészítésének.

A döntésnek komoly jogfejlesztő szerepe van abban, hogy 1960-tól a szövetségi bíróságok választási megfigyelőket küldhettek a választási regisztrációk lebonyolítására abban az esetben, ha az előző választások alkalmával a bíróságok választási csalásra utaló bizonyítékot találtak.

Szintén ebben az évben döntött úgy a Legfelsőbb Bíróság a *Gomillion vs Lightfoot* ügyben, hogy a politikai *gerrymandering* törvénytelen [4]. A döntést Tuskagee (Alabama) kapcsán mondta ki, mert a fekete lakókat a közigazgatási döntés révén eltávolították a városból, és nem élhettek szavazati jogokkal.

1960-ban John F. Kennedy (1917-1963) elnökválasztási kampányában sikerrel szólította meg a fekete és a déli, konzervatív szavazókat, az elektori szavazatokból 303-at szerzett, míg Richard Nixon 219-et. A teljes szavazatok alapján viszont nagyon kis különbséggel, két tizeddel nyert csak (49,7%) Nixonnal szemben, aki 49,5%-ot kapott [5]. A következő részben kampányának a fekete választókat megszólító részét elemezzük.

(2012.03.14.)

További részek :

1. A mai fekete identitás az USA-ban
2. Az amerikai fekete politikai kultúra
3. Pillanatkép a mai amerikai fekete társadalomról
4. Harc a a fekete szavazókért: Politikai kommunikáció és kampánystratégiák szövetségi és állami választásokon az USA-ban
5. Az egyház, mint az amerikai fekete közösség méhe
6. Harmadik pártiság = fekete párt?
7. A Jim Crow rendszer kialakulása Délen
8. Az NAACP létrejöttétől Franklin D. Roosevelttől elnökválasztási kampányáig

10. Az 1960-as amerikai elnökválasztási kampány és az Afrika-kérdés

11. A *Voting Rights Act* megszületésétől a Ronald Reagan-i neokonzervatív fordulatig

12. Jesse Jackson Szivárvány Koalíciójától Barack Obama elnökválasztási kampányáig

13. Jesse Jackson 1984-es elnökválasztási kampánya

14. George W. Bush, az « együttérző konzervatív », a republikánusok és a fekete közösség

15. Barack Husszein Obama 2008-as elnökválasztási kampánya

16. Hillary Rodham Clinton 2008-as elnökválasztási kampánya

17. *Affirmative Action*: A pozitív diszkrimináció elmélete és gyakorlata az USA-ban

[1] Kinder R. Donald-Lynn M. Sanders: *Divided by Color. Racial Politics and Democratic Ideals*. The University of Chicago Press. Chicago & London, 1996, p. 200.

[2] A Fekete Öv földrajzilag észak keleten, a Chesapeake öböltől indul le a Kaliforniai hegység keleti oldalán át Georgia középső részén, át Alabamán a Mississippi vidékén, majd folytatódik Arkansas, Louisiana államokban és Texas keleti részén.

[3] Kinder R. Donald-Lynn M. Sanders, *op. cit.*, p. 206.

[4] Gomillion v. Lightfoot: Id. Issacharoff, Samuel : *The Law of Democracy*. Foundation Press, 2007., pp. 1-1368.

[5] Meriwether, James H: « "Worth a Lot of Negro Votes": Black Voters, Africa, and the 1960 Presidential Campaign », *The Journal of American History*, December 2008. pp. 737-63., p. 737.

Képek forrása :

Címloldal - <http://preaprez.wordpress.com/>

4. old. - <http://www.islandmix.com>

Schlenker Ádám

- az ELTE Társadalomtudományi Karán tanult politológia és kulturális antropológia szakon, szakdolgozatát az amerikai fekete politikai kultúráról és a mai férfi testképről írta.

- kutatási területei az európai összehasonlító politika, az USA kül- és belpolitikája, a közpolitika és az esélyegyenlőség.

Schlenker.Adam(kukac)gmail(pont)com

Europa Varietas Intézet

1135 Budapest, Szent László út 15. 5. em. 8.
<http://www.europavarietas.org>
info(kukac)europavarietas(pont)org

© Schlenker Ádám
© 2011-2012 Europa Varietas Alapítvány